

مقایسه‌ی نظرات اساتید و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در مورد

مشاوره و راهنمایی تحصیلی

عبدالحسین شکورنیا*: مربی گروه ایمنولوژی دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور، اهواز، ایران
پوران‌دخت اسدالهی: مربی گروه زبان خارجه‌ی دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور، اهواز، ایران

حسین الهام‌پور: مربی دانشکده‌ی علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران، اهواز، ایران

علی خدادادی: استا گروه ایمنولوژی دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور، اهواز، ایران

چکیده: دانشگاه‌ها مسؤولیت خطیری در تربیت دانشجویان بر عهده دارند و برای رسیدن به این هدف، ارائه‌ی مشاوره و راهنمایی تحصیلی دانشجویان یک ضرورت است. این مطالعه با هدف بررسی و مقایسه‌ی نظرات اساتید و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در مورد مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه، طراحی و اجرا گردید.

در این مطالعه‌ی توصیفی-مقطعی، ۵۰۱ عضو هیأت علمی و دانشجوی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز شرکت داشتند. جمع‌آوری داده‌ها از طریق دو پرسش‌نامه که در آن وضعیت مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه، مورد بررسی قرار گرفته بود، صورت گرفت. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS.15 و آزمون‌های آماری T و ANOVA تجزیه و تحلیل شد. تحلیل نظرات پاسخگویان نشان داد، اساتید وضعیت مشاوره و راهنمایی تحصیلی را با میانگین $3/46 \pm 0/59$ در سطح بالاتر از متوسط و دانشجویان با میانگین $2/40 \pm 0/84$ در سطح پایین‌تر از متوسط ارزیابی کرده‌اند ($p < 0.001$). مقایسه‌ی میانگین نظرات دانشجویان و اساتید برحسب جنس نشان داد که بین نظرات دانشجویان و اساتید مذکر و مؤنث در مورد وضعیت موجود مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه تفاوت آماری معناداری وجود ندارد. اساتید و دانشجویان به یک نسبت از شرایط موجود مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه رضایت ندارند. با توجه به لزوم حمایت و هدایت دانشجویان توسط اساتید راهنما، بازنگری و اصلاح فرایند استاد راهنما ضروری به نظر می‌رسد.

واژگان کلیدی: مشاوره‌ی تحصیلی، دانشجویان، اساتید، دیدگاه

(Shakurnia@yahoo.com)

نویسنده‌ی مسؤول: مربی گروه ایمنولوژی دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز

مقدمه

پیشرفت و کاهش افت تحصیلی می‌گردد (رفیعی ۲۰۰۷). در پژوهشی تأثیر مشاوره‌ی تحصیلی بر بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان دارای افت تحصیلی در دانشگاه اصفهان، نشان داد که مشاوره‌های تحصیلی بر بهبود عملکرد دانشجویان مؤثر بوده است (شمس ۲۰۰۰). نتایج بررسی رجایی و همکاران نیز نشان داد که مشاوره‌ی تحصیلی گروهی بر افزایش مهارت‌های تحصیلی فراگیران مؤثر است (رجایی ۱۳۸۳). توماس در پژوهش خود نتیجه گرفت که فعالیت‌های راهنمایی و مشاوره در حل مشکلات فراگیران و پیشرفت تحصیلی آنان نقش به‌سزایی داشته است (توماس ۲۰۰۱).

دانشجویان از استاد راهنما انتظار دارند به عنوان هماهنگ‌کننده تجربیات یادگیری، آگاهی و اطلاعات کافی در مورد برنامه‌ی درسی، راه و روش ثبت نام و خدمات شخصی، پزشکی و مشاوره‌ای داشته باشند (شفیع‌آبادی ۱۳۸۱). علی‌رغم اهمیت و ضرورت مشاوره‌ی تحصیلی، نتایج مطالعات متعدد نشان می‌دهد که متأسفانه، دانشجویان اساتید را به عنوان منبع مطمئن و مرجع مناسب برای رفع نیازهای خود در طی تحصیل نمی‌شناسند (هزاوه‌ای ۲۰۰۰، ادهمی ۲۰۰۸، وال ۲۰۰۰ و هزاوه‌ای ۲۰۰۱). نتایج پژوهشی در دانشگاه علوم پزشکی همدان نشان داد که دانشجویان منبع مطمئن و مشخصی برای رفع نیازهای مشاوره‌ای و راهنمایی در طی دوران تحصیل خود نمی‌شناسند و ارائه‌ی مشاوره و راهنمایی دانشگاه نتوانسته است جایگاه رضایت‌بخشی برای دانشجویان داشته باشد (هزاوه‌ای ۲۰۰۰). ادهمی نیز با بررسی نظرات دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان گزارش نموده است که راهنمایی اساتید مشاور نتوانسته است، جایگاه رضایت‌بخشی را برای دانشجویان فراهم آورد (ادهمی ۲۰۰۸). نتایج یک مطالعه در دانشگاه سلطنتی انگلیس نیز نشان داد که دانشجویان از ارائه‌ی مشاوره و راهنمایی اساتید مشاور رضایت کافی ندارند (وال ۲۰۰۰). هزاوه‌ای در مطالعه‌ای با بررسی نظرات اساتید

راهنمایی و مشاوره برای ارتقای سطح کیفی زندگی و پیشرفت در جامعه و به ویژه در مراکز آموزشی طی دوران تحصیل دانش‌آموزان و دانشجویان از اهمیت شایانی برخوردار است (پاشا شریفی ۱۹۸۹). مشاوره‌ی تحصیلی نوعی رابطه یاورانه‌ی فردی و گروهی است که به فراگیران در شناخت توانایی‌ها و استعدادها و شیوه‌ی یادگیری، برنامه‌ریزی و حل مشکلات آموزشی و انضباطی کمک می‌کند، تا بدین ترتیب، آنان بتوانند توانایی‌های خود را شکوفا سازند، مشکلات تحصیلی خود را حل کنند و با محیط آموزشی سازگار شوند. دانشجویان زمانی در تحصیلات خود موفق خواهند شد که علاوه بر داشتن انگیزه‌ی تحصیلی، درباره‌ی مهارت‌های تحصیلی اطلاعات درست و کافی داشته باشند. آموزش مهارت‌های تحصیلی یکی از وظایف مهم مشاوران است، که این مهم را می‌توان به دو صورت راهنمایی و مشاوره‌ی فردی و گروهی به دانش‌آموزان و دانشجویان آموزش داد تا بتوانند به نحو احسن در زندگی تحصیلی خود به‌کار گیرند (احمدی ۲۰۰۲).

طبق روال رایج در دانشگاه‌ها، در شروع هر سال تحصیلی، تعدادی دانشجوی پذیرفته شده به هر یک از اعضای هیأت علمی معرفی می‌گردد. تا حسب نیاز با بررسی مسایل و مشکلات آنان و ارائه‌ی مشاوره و راهنمایی‌های لازم فضای مناسبی را برای پیشرفت تحصیلی آنان فراهم سازند. اگر این راهنمایی‌ها به‌درستی انجام شود، می‌تواند با حل بسیاری از مشکلات دانشجویان مانع از افت تحصیلی در دانشگاه‌ها گردد.

مشاوره و راهنمایی دانشجویان یکی از مهم‌ترین راهبردهای پیش‌گیری در دانشگاه‌ها به حساب می‌آید. مشاوره‌ی تحصیلی، ضمن آموزش شیوه‌های تصمیم‌گیری درست و نحوه‌ی مواجهه با رویدادهای زندگی، به گسترش بینش، حل تعارض‌های درونی و رشد روابط سازنده با دیگران می‌انجامد و در نهایت موجب بازدهی و کارآمدی بیشتر نظام آموزشی، افزایش

ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه‌ای مشتمل بر دو بخش بود. بخش اول مربوط به ویژگی‌های فردی پاسخ دهندگان و بخش دوم نیز به منظور تعیین نظرات اساتید و دانشجویان درباره‌ی جنبه‌های مختلف وضعیت موجود مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه به ترتیب در قالب ۱۵ و ۱۷ سؤال به ترتیب برای دانشجویان و اساتید تدوین گردید. اساتید و دانشجویان نظرات خود را بر روی یک مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از خیلی کم تا خیلی زیاد با ارزش نمرات از ۱ تا ۵ اعلام می‌نمودند. پرسش‌نامه‌ی مورد استفاده در این پژوهش، در سال ۱۳۸۲ توسط سکینه شاهی و همکارش در دانشگاه شهید چمران به کار گرفته شده (۱۴) و پس از تغییراتی در محتوا، با توجه به دستورالعمل‌های آیین‌نامه استاد مشاور وزارت بهداشت و درمان استفاده گردید. روایی پرسش‌نامه از طریق نظرسنجی از متخصصان مورد ارزیابی قرار گرفت و پایایی آن با استفاده از روش همسانی درونی ($\alpha = 0/85$) تعیین گردید.

پرسش‌نامه‌ها در کلاس‌های درس و در محل کار به دانشجویان و اساتید داده شد و پس از تکمیل جمع‌آوری گردید. داده‌ها توسط نرم‌افزار SPSS-15 و با استفاده از روش‌های آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون t، ANOVA) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

میزان پاسخ‌دهی از ۱۴۰ پرسش‌نامه‌ی توزیع شده برای اساتید ۸۰ درصد و از ۳۶۱ پرسش‌نامه‌ی توزیع شده برای دانشجویان ۹۰ درصد بود. ۶۶/۷ درصد دانشجویان مورد مطالعه دختر و ۳۳/۳ درصد پسر با میانگین واحدهای گذرانیده $79/7 \pm 39/9$ بودند. ۳۷ درصد دانشجویان در مقطع دکترا (پزشکی، دندان‌پزشکی و داروسازی) و ۶۳ درصد در مقاطع پایین‌تر (کارشناسی و کاردانی) تحصیل می‌کردند. از کل اعضای هیأت علمی ۵۸ درصد زن و بقیه مرد بودند. ۴۸ درصد از اساتید در مرتبه‌ی مربی، ۳۰ درصد

دانشگاه علوم پزشکی همدان گزارش نموده است که اساتید راهنما موفقیت کاملی در ارائه‌ی مشاوره و راهنمایی دانشجویان نداشته‌اند (هزاوه‌ای ۲۰۰۱).

پیشینه‌ی تحقیقات مختلف حاکی از آن است که فرآیند راهنمایی دانشجویان علی‌رغم تأکید سیستم آموزشی و آیین‌نامه‌های مربوطه، مبتلا به یک خلاء اجرایی است و نه تنها از سوی دانشجویان بلکه از سوی اساتید مشاور نیز مورد استقبال جدی قرار نگرفته است و طبعاً این وضعیت، دستیابی به هدف مهم حمایت و راهنمایی دانشجویان را دشوار می‌سازد (سیروس ۲۰۱۰).

با توجه به اهمیت و نقش و جایگاه مشاوره‌ی تحصیلی در جهت رفع مشکلات دانشجویان و از آنجایی که اطلاعات روشن و مشخصی از وضعیت ارائه‌ی این خدمات به دانشجویان در دانشگاه در دست نیست این مطالعه طراحی و اجرا گردیده است. بنابراین هدف مطالعه‌ی حاضر بررسی و مقایسه‌ی نظرات اساتید و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز درباره‌ی ارائه‌ی مشاوره و راهنمایی تحصیلی می‌باشد. نتایج این بررسی می‌تواند در راستای برنامه‌ریزی و ارتقای کمی و کیفی ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای در دانشگاه مؤثر باشد.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه‌ی مقطعی، وضعیت مشاوره و راهنمایی تحصیلی از دیدگاه اساتید و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز مورد بررسی قرار گرفت. جامعه آماری در این مطالعه، اساتید غیر بالینی و کلیه دانشجویان دانشگاه در سال تحصیلی ۱۳۸۸-۸۹ بودند که تعداد آنان به ترتیب ۲۵۷ و ۶۲۰۰ نفر بود. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان برای اساتید و دانشجویان به ترتیب ۱۴۰ و ۳۶۱ نفر تعیین گردید که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای از میان دانشجویان و اعضای هیأت علمی دانشکده‌های مختلف انتخاب شدند.

تفاوت معنادار آماری وجود دارد، میانگین نظرات آنان به ترتیب $3/16 \pm 0/58$ و $3/74 \pm 0/45$ بود ($p=0/0001$).

تحلیل میانگین نظرات دانشجویان بر حسب جنس نیز نشان داد که بین نظرات دانشجویان دختر ($2/47 \pm 0/86$) و پسر ($2/27 \pm 0/83$) تفاوت معنادار آماری وجود ندارد ($p=0/595$). به عبارت دیگر دیدگاه دانشجویان صرف نظر از جنسیت درباره مشاوره و راهنمایی یکسان است.

مقایسه‌ی نظرات دانشجویان مقاطع مختلف تحصیلی نشان داد که بین نظرات دانشجویان مقطع دکترا (پزشکی، دندان‌پزشکی و داروسازی) و دانشجویان مقاطع پایین (کارشناسی و کاردانی) تفاوت معناداری وجود دارد. میانگین نظرات دانشجویان دکترا $2/12 \pm 0/76$ و میانگین نظرات دانشجویان مقاطع پایین تر $2/56 \pm 0/84$ بود ($p=0/0001$). به عبارتی دانشجویانی که بیشتر در دانشگاه حضور دارند و بنابراین به مشاوره بیشتری نیازمند هستند، دیدگاه منفی‌تری دارند.

بحث

این بررسی نشان داد که دیدگاه اساتید و دانشجویان نسبت به شرایط موجود فرآیند مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه متفاوت است. اساتید وضعیت کنونی این فرآیند را بالاتر از سطح متوسط و نسبتاً مطلوب و دانشجویان پایین‌تر از سطح متوسط و نامطلوب ارزیابی کرده‌اند. این یافته با نتایج تحقیقات انجام شده توسط ادهمی در کرمان و سیروس در اصفهان (ادهمی ۲۰۰۸، سیروس ۲۰۱۰) در ارتباط با نظرات دانشجویان درباره‌ی فرآیند استاد مشاوره و هزاوه‌ای در همدان و علیزاده در تبریز در مورد دیدگاه اساتید نسبت به این فرآیند همسو می‌باشد (هزاوه‌ای ۲۰۰۱، علیزاده ۱۳۸۸).

در مطالعه‌ای که میزان رضایت‌مندی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی همدان نسبت به ارائه‌ی مشاوره و راهنمایی تحصیلی مورد بررسی قرار گرفته، نامناسب

در مرتبه‌ی استادیاری و ۲۲ درصد در مرتبه‌ی دانشیاری و بالاتر بودند. میانگین سنوات خدمت اعضای هیأت علمی $14/58 \pm 8/9$ سال بود.

میانگین نمره‌ی نظرات اساتید نسبت به وضع موجود مشاوره و راهنمایی تحصیلی $3/46 \pm 0/59$ و میانگین نظرات دانشجویان $2/40 \pm 0/84$ بود ($p=0/0001$).

در جدول ۱ میانگین نظرات اساتید و دانشجویان در ارتباط با ابعاد مختلف مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه قید شده است. همان‌طوری که جدول ۱ نشان می‌دهد درباره‌ی ابعاد مختلف مشاوره و راهنمایی تحصیلی میانگین نظرات اساتید بیشتر از دانشجویان می‌باشد. اساتید کم‌ترین نمره را به "اطلاع از وضعیت تحصیلی دانشجویان تحت راهنمایی خود" و بیشترین نمره را به "کمک استاد راهنما برای ادامه تحصیل دانشجویان به مقاطع بالاتر" داده‌اند. گروه دانشجویان نیز کم‌ترین نمره را به "میزان کمک استاد راهنما در مشکلات شخصی و خانوادگی دانشجو" و بیشترین نمره را به "کامپیوتری شدن امور آموزشی تا چه حد می‌تواند جایگزین استاد راهنما شود" داده‌اند.

تحلیل نتایج مطالعه به تفکیک سؤالات نشان داد که در تمامی ابعاد مشاوره و راهنمایی به‌جز موارد ۱۳، ۱۴ و ۱۵ تفاوت معناداری بین نظرات اساتید و دانشجویان وجود دارد و میانگین نظرات دانشجویان به‌مراتب از میانگین نظرات اساتید پایین‌تر می‌باشد (جدول ۱). به عبارتی دانشجویان دیدگاه بدبینانه‌ای در مقایسه با اساتید دارند. تحلیل نتایج بر اساس آزمون t نشان داد بین میانگین نظرات اساتید زن و مرد در مورد وضعیت موجود مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه تفاوت معناداری وجود ندارد. میانگین نظرات اساتید زن و مرد به ترتیب $3/42 \pm 0/58$ و $3/48 \pm 0/59$ ($p=0/051$) بود. به عبارت دیگر دیدگاه اساتید صرف نظر از جنسیت درباره‌ی مشاوره و راهنمایی یکسان است.

تحلیل نتایج همچنین نشان داد که بین نظرات اساتید دانشکده‌های پزشکی، دندان‌پزشکی و داروسازی با سایر دانشکده‌ها که دانشجویان مقاطع پایین‌تر دارند

دانشجویان پایین‌تر بوده که بیانگر دیدگاه منفی‌تر دانشجویان می‌باشد. این نتیجه مؤید یافته‌های مطالعه‌ی شاهی در دانشگاه شهید چمران اهواز است که گزارش کرد دانشجویان نسبت به اساتید وضعیت موجود مشاوره و راهنمایی تحصیلی را ضعیف‌تر ارزیابی کرده بودند (شاهی ۱۳۸۷).

نتایج دیگر این مطالعه نشان می‌دهد که اگر چه میانگین نظرات اساتید درباره‌ی میزان آگاهی آنان از وظایف خود بالاتر از میانگین نظرات دانشجویان بوده است، اما در مجموع اساتید و دانشجویان آگاهی اساتید راهنما را در حد متوسط ارزیابی نموده‌اند و اعتقاد دارند که اساتید راهنما از کفایت اطلاعاتی لازم جهت ایفای نقش استاد مشاوره برخوردار نمی‌باشند. در مطالعات دیگر نیز آشنایی اساتید با وظایف خود به عنوان استاد مشاور ناکافی گزارش شده است (هزاوه‌ای ۲۰۰۰، ادهمی ۲۰۰۸، هزاوه‌ای ۲۰۰۱ و سیروس ۲۰۱۰). این در حالی است که اساتید برای انجام وظایف مشاوره و راهنمایی، بایستی از آگاهی و مهارت‌های کافی و مناسب برخوردار باشند. بنابراین اطلاع‌رسانی مستمر و اجرای برنامه‌های آموزشی می‌تواند به بالابردن آگاهی، نگرش و مهارت اساتید مشاور و جلب رضایت دانشجویان منجر شود.

کمترین میانگین پاسخ‌های دانشجویان در ارتباط با میزان کمک اساتید مشاور به دانشجویان در زمینه‌های شخصی و خانوادگی، شغلی، پژوهشی و حتی تحصیلی بوده است. شاهی در تحقیق خود عنوان می‌کند که بر اساس نظر دانشجویان، راهنمایی‌های ارائه‌شده توسط اساتید مشاور مفید و مؤثر نبوده و بالطبع برای آنان رضایت‌بخش نبوده است (شاهی ۱۳۸۷). بر این اساس می‌توان گفت که استاد مشاور می‌تواند با اصلاح رویه خود در ایجاد حس رضایت‌مندی در دانشجو مؤثر بوده و نقش حمایت‌کننده را برای دانشجو داشته باشد.

در همین ارتباط چنانچه موضوع را بر حسب تک تک سؤالات ۵ تا ۱۰ بررسی کنیم (جدول ۱) در

بودن جایگاه استاد راهنما به عنوان یک منبع اصلی جهت حل مسایل و مشکلات دانشجویان علت اصلی عدم رضایت دانشجویان از ارائه مشاوره و راهنمایی تحصیلی معرفی شده است. در این مطالعه همچنین کم توجهی و عدم صرف وقت کافی اساتید مشاور، بی‌تأثیر بودن راهنمایی و مشاوره اساتید و عدم پی‌گیری اساتید مشاور در حل مشکلات از مهم‌ترین عوامل نارضایتی دانشجویان اعلام گردیده است (هزاوه‌ای ۲۰۰۰). نتایج برخی مطالعات دیگر نیز عدم جدیت، عملکرد نامناسب و آگاهی کم اساتید مشاور با وظایف استاد مشاوره را از علل اصلی ناخرسندی دانشجویان گزارش کرده‌اند (ادهمی ۲۰۰۸ و بریر ۲۰۱۰).

اگرچه اساتید در مقایسه با دانشجویان نسبت به فرآیند مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه نگرش مثبت‌تری دارند با این وجود میانگین کل نظرات اساتید بیانگر مطلوب بودن شرایط کنونی این فرآیند نمی‌باشد. اساتید از این که دانشگاه به امر مشاوره و راهنمایی دانشجویان اهمیت نمی‌دهد و با حمایت و قدردانی از اساتید موجبات دلگرمی آنان را فراهم نمی‌آورد، ناراضی می‌باشند.

یکی از یافته‌های این مطالعه بر تفاوت معنادار بین نظرات اساتید و دانشجویان اشاره دارد. این شکاف به گونه‌ای نشان می‌دهد روند ارائه خدمات مشاوره‌ای مورد نظر دانشجویان و اساتید تفاوت داشته، به عبارتی، از نظر نحوه‌ی ارائه خدمات مشاوره‌ای در دانشگاه تفاوت بارزی بین مصرف‌کننده و تولیدکننده‌ی این خدمات مشهود است که تا اندازه‌ای می‌تواند انعکاس تصور مثبت ارائه‌دهنده‌ی این خدمات یعنی اساتید از عملکردشان باشد.

اما آنچه در این ارتباط حائز اهمیت است نگاه مصرف‌کننده است که بایستی ارزش و اهمیت خدمات ارائه شده را باور داشته باشد. نتایج بررسی حاضر حاکی از این بود که هم اساتید و هم دانشجویان بر این باورند که دانشگاه برای مشاوره و راهنمایی دانشجویان اهمیت زیادی قائل نمی‌باشد. و در این بین میانگین نظرات

تحصیلی دانشجویان یکی از دغدغه‌های اساتید بوده که نظر نامساعدی نسبت به وضعیت آن داشته‌اند. در مطالعه شاهی و همکاران دیدگاه اساتید در مورد فرآیند مشاوره و راهنمایی دانشجویان، بررسی شده و عنوان گردیده که اغلب اساتید احساس می‌کنند دانشگاه نظارت کافی نداشته و از اساتید مشاور حمایت لازم را به عمل نمی‌آورد (شاهی ۱۳۸۷). با این وجود میانگین نظرات اساتید نشان می‌دهد که اساتید مشاور بر این باورند که در حد توان خود به دانشجویان کمک کرده‌اند ولی با این همه می‌توانند در این حوزه فعالیت بیشتری داشته باشند. بنابراین توصیه می‌شود با حمایت از اساتید مشاور و تدارک تمهیدات لازم امکان کمک و مساعدت بیشتر آنان به دانشجویان فراهم شود.

اساتید مراجعه کم دانشجویان را جهت خدمات مشاوره‌ای، که از طرف دانشجویان نیز با میانگین بسیار پایین مورد تأکید قرار گرفته است از ضعف‌ها و علل مهم ناکامی این فرآیند در دانشگاه می‌دانند. ناکارآمدی این فرآیند و بهره‌برداری کم دانشجویان از این خدمات ممکن است از عوامل بی‌انگیزگی دانشجویان در مراجعه به اساتید مشاور بوده باشد. نتایج مطالعه‌ای که توسط بریار (۲۰۱۰) انجام شد، اشاره بر این دارد که بیش از پنجاه درصد دانشجویان فرآیند مشاوره در دانشگاه را نامناسب می‌دانند (۱۷). گیوزولیس (۲۰۱۰) نیز در مطالعه‌ای بیان داشته است که بیشتر دانشجویان اعتقاد دارند که خودشان بهتر مشکلاتشان را حل می‌کنند و بنابراین نیاز به مراجعه به اساتید مشاور احساس نمی‌کنند.

مقایسه‌ی میانگین نظرات دانشجویان و اساتید در دانشکده‌های مختلف نشان داد نگرش دانشجویان مقاطع دکترا و اساتید آنان در آن دانشکده‌ها در مقایسه با سایر دانشکده‌ها نسبت به روند ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای در دانشگاه منفی‌تر است. هزاوای ضمن تأیید ناراضی‌تی دانشجویان پزشکی و دندان‌پزشکی از مشاوره و راهنمایی اساتید خود به نقل از میلر (Miller) علت این ناخرسندی را نیازمندی این

می‌یابیم که دانشجویان در زمینه کمک استاد مشاور در رابطه با "مشکلات شخصی و خانوادگی" و "مسایل مربوط به آینده‌ی شغلی و بازار کار" بیش از سایر عوامل نظر نامساعد داشته‌اند. در این زمینه آنچه باید مد نظر قرار بگیرد، مقبولیت و مورد وثوق بودن اساتید است که اقتضا می‌کند تا دانشجویان با طیب خاطر سفره دلشان را نزد اساتیدشان باز نموده و جهت حل این گونه مشکلات از اساتید خود استمداد نمایند. هزاوه ای گزارش نموده است که عمده فعالیت استاد مشاور از نظر دانشجویان در ارتباط با انتخاب واحد و ثبت نام بوده و دانشجویان اساتید مشاور را منبع مطمئن و مشخصی برای طرح و رفع نیازهای مشاوره‌ای خود در طی دوران تحصیل نمی‌شناسند (هزاوای ۲۰۰۰).

دغدغه‌ی مهم دیگری که دانشجویان به آن اشاره کرده‌اند اثربخشی راهنمایی‌های ارائه شده توسط اساتید مشاور بوده است که معمولاً انتظار می‌رود در بهبود وضعیت تحصیلی دانشجویان مؤثر باشد. لیکن بر اساس نظر پاسخگویان تأثیر آن بسیار کم (میانگین ۱/۸۹) بوده است. این موضوع در مطالعات دیگر نیز تأیید شده است، از جمله مطالعه‌ای که در دانشگاه علوم پزشکی همدان انجام شد نشان داد که دانشجویان از تأثیر مشاوره و راهنمایی استاد در پیش‌برد تحصیلی خود رضایت ندارند (هزاوای ۲۰۰۳). نتایج مطالعه دیگری در دانشگاه شهید چمران اهواز نیز نشان داد که دانشجویان با میانگین ۲/۷۱ راهنمایی‌های ارائه شده توسط اساتید مشاور را مؤثر و مفید ارزیابی نمی‌نمایند (شاهی ۱۳۸۷) که با نتایج این مطالعه هم‌خوانی دارد.

تحلیل نظرات اساتید نشان می‌دهد که این گروه بیشترین امتیاز را به علاقه‌مندی اساتید مشاور به امر مشاوره و همچنین میزان کمک اساتید راهنما به دانشجویان به‌خصوص در زمینه‌های آموزشی، پژوهشی و خانوادگی داده‌اند. چنانچه در این قسمت تک تک سؤالات بررسی شود مشخص می‌شود که اهمیت و نظارت کم به امر مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه و عدم دسترسی اساتید مشاور به سوابق

می‌دهد که با بهره‌گیری از راهکارهایی نظیر ساماندهی سیستم نظارتی، به‌کارگیری اساتید علاقه‌مند و آشنای به فنون مشاوره و همچنین با برگزاری جلسات توجیهی و تقویت مادی و معنوی اساتید مشاور می‌توان کیفیت روند خدمات مشاوره را در دانشگاه ارتقاء بخشید.

قدردانی

پژوهشگران، مراتب سپاس خود را از اساتید و دانشجویان شرکت‌کننده در مطالعه ابراز داشته، و همچنین مراتب امتنان خود را نسبت به حمایت مالی و معنوی معاونت تحقیقات و فن‌آوری دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در تصویب و تأمین اعتبار این طرح پژوهشی اعلام می‌دارد.

دانشجویان به ارائه‌ی مشاوره و راهنمایی تحصیلی مؤثر و مفید اساتید مشاور به علت شرایط درسی و طولانی بودن مدت تحصیل آن‌ها اعلام داشته است (هزاوه‌ای ۲۰۰۳).

نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که اساتید مشاور عملکرد خود را در حد نسبتاً مطلوب ارزیابی می‌کنند، اما از نظر دانشجویان که دریافت‌کننده این خدمات هستند، این خدمات‌رسانی ضعیف و اندک بوده است. نتایج مطالعه بر لزوم توجه جدی مسؤولان بر روند ارائه خدمات مشاوره‌ای و ضرورت همسو کردن نگرش دانشجویان و اساتید از طریق اصلاح و تقویت فرآیند استاد مشاور در دانشگاه صحه نهاده و همچنین نشان

جدول شماره ۱- میانگین نظرات اساتید و دانشجویان درباره‌ی مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه

P	میانگین نظرات دانشجویان	میانگین نظرات اساتید	عناوین سؤالات
۰/۰۰۰۱	۲/۳۳±۱/۲۲	۳/۰۷±۱/۲۳	۱. میزان اهمیت دانشگاه به مشاوره و راهنمایی تحصیلی دانشجویان
۰/۰۰۰۱	۲/۴۸±۱/۳۶	۴/۱۹±۰/۸۴	۲. میزان علاقه اساتید راهنما به مشاوره و راهنمایی تحصیلی دانشجویان
۰/۰۰۰۱	۳/۰۱±۱/۱۴	۳/۶۳±۰/۹۶	۳. میزان آگاهی اساتید راهنما از نقش و وظایف خود به عنوان استاد راهنما
۰/۰۰۰۱	۲/۴۸±۱/۳۹	۳/۴۰±۱/۰۴	۴. میزان همکاری اساتید راهنما در جهت حل مسایل و مشکلات دانشجویان
۰/۰۰۰۱	۲/۴۳±۱/۲۲	۳/۹۲±۰/۹۰	۵. میزان کمک استاد راهنما در انتخاب و حذف واحدهای درسی
۰/۰۰۰۱	۲/۰۸±۱/۲۳	۳/۳۲±۱/۲۸	۶. میزان کمک استاد راهنما برای ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر
۰/۰۰۰۱	۲/۰۴±۱/۲۷	۴/۲۱±۰/۹۹	۷. میزان کمک استاد راهنما در امر تحقیق و پژوهش
۰/۰۰۰۱	۱/۹۸±۱/۱۹	۴/۰۲±۱/۰۳	۸. میزان کمک استاد راهنما در مورد مسایل و مشکلات شخصی و خانوادگی
۰/۰۰۰۱	۱/۶۷±۱/۱۲	۳/۴۴±۱/۰۹	۹. میزان کمک استاد راهنما در مورد مسائل مربوط به آینده شغلی و بازار کار
۰/۰۰۰۱	۱/۸۹±۱/۱۶	۳/۷۳±۰/۸۶	۱۰. مؤثر و کافی بودن راهنمایی‌های ارائه شده در بهبود وضعیت تحصیلی دانشجویان
۰/۰۰۰۱	۱/۹۵±۱/۱۳	۲/۹۴±۱/۲۷	۱۱. میزان مراجعه دانشجویان به اساتید راهنما
۰/۰۰۰۱	۲/۲۸±۱/۲۵	۳/۲۰±۰/۸۴	۱۲. میزان فرصت استاد راهنمای و حضور در ساعات تعیین شده
۰/۹۷۶	۲/۵۸±۱/۲۸	۲/۵۸±۱/۲۵	۱۳. میزان اطلاع استاد راهنما از وضعیت تحصیلی دانشجویان تحت راهنمایی
۰/۸۵۷	۲/۶۳±۱/۲۹	۲/۶۰±۱/۲۸	۱۴. میزان تأثیر کمبود فضا و امکانات فیزیکی اتاق اساتید در راهنمایی دانشجویان
۰/۳۹۴	۳/۷۷±۱/۲۱	۳/۶۶±۱/۰۸	۱۵. کامپیوتری شدن امور آموزشی تا چه حد می‌تواند جایگزین استاد راهنما باشد؟
---	---	۲/۶۶±۰/۸۲	۱۶. میزان مطابقت توقعات دانشجویان با مقررات اداری و آموزشی
---	---	۴/۰۵±۱/۱۱	۱۷. اختصاص حق الزحمه و امتیاز به اساتید راهنما تا چه حد در افزایش انگیزه‌ی آنان در امر راهنمایی مؤثر است؟
۰/۰۰۰۱	۲/۴۰±۰/۸۴	۳/۴۶±۰/۵۹	میانگین کل

منابع

- Adhami A, Mohammad Alizadeh, S 2008, Educational Achievement in Medical Students Entered University between 1995 and 2003, Kerman University of Medical Sciences, Strides In Development of Medical Education, *Journal of Medical Education Development Center of Kerman University of Medical Sciences*, Vol. 2, no.5, Pp. 94-101.
- Ahmadi, S 2002, *Foundations and principles of guidance and counseling*, Tehran, Samt Publication.
- Alizadeh M, Gholipour Ch 1388, Academic advice, as a strong teacher role - existing challenges and proposed solutions, vizgeh nameh kholaseh maghalate 10th National congress on Medical Education- Shiraz, Ordibehesht, 6, 173.
- Breiar, P.D, Dorrian, J 2010, Does Professional Suitability Matter A National Survey of Australian Counselling Educators in Undergraduate and Post-Graduate Training Programs. *Int J Adv Counselling*, Vol. 32, Pp.1-13.
- Giovazolias, T, Leontopoulou, S, Triliva, S 2010, Assessment of Greek University Students' Counselling Needs and Attitudes: An Exploratory Study. *Int J Adv Counselling*, Vol. 32, Pp. 101-116.
- Hazavehei, S.M.M, Emdadi, Sh 1998, The KAP study of faculty members of the Hamadan University of Medical Sciences about academic advising programs, *Scientific Journal of Hamadan University of Medical Sciences & Health Services 2001*, Vol.7, Pp. 36-43.
- Hazavehei, S.M.M, 2003, Comparison of the effectiveness of two academic advisor's educational methods on the level of student's satisfaction in Hamadan University of Medical Sciences, *Shahrekord University of Medical Sciences' Journal*, Vol.5, no.2, Pp. 16-20.
- Hazavei, S.M.M, Fathi, Y 2000, Student's satisfaction from academic guidance and consultation at Hamadan University of Medical Sciences, *Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences and Health Services*, Vol.2, no.8, Pp.
- Krejcie, R.V, Morgan, D.W 2002, Determining Sample Size for Research Activities, *Educational and Psychological Measurement*, Available from: <http://alimir20.persianblog.ir/post/22>
- Pasha, S.H, Hosseini, S.M 1989, *The principles of Counseling and Supervision*, Tehran, Roshd Publication.
- Rabiei, M, Salehi, N.R, Siadat, S.A 2007, Study of Counseling and supervision needs of the students of share-kord Islamic Azad University, *Counseling Research & Developments*, Vol.6, no.22, Pp. 89-106.

Rajai, M, Ahmadi, A.M, Abedi, R 2007, Effect of group counseling on academic skills and academic achievement high school students in Isfahan, *Counseling Research & Developments*, Vol.4, no.12, Pp. 41-51.

Shafiabadi, A, *An introductory to Concepts and Application of counseling*, 2nd ed, Tehran, Entesharat-t Payame-noor, 2002.

Shams, B, Farshidfar, M, Hasanzadeh, A 2000, Effect of counseling on the achievement of university students with droupout, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol.1, no. 1, Pp. 34-39.

Sirous, S, Sabri, M, Neamatbakhsh, M, Ashourian, V, Adhamian, P 2010, Survey on faculties attitude of medical School in Isfahan Medical University toward counseling and guidance the process. *Teb Va Tazkiyeh Special Issue*, 11th Iran Medical Education Conference, pp. 255-309.

Thomas, R 2001, Counselling centre contribution to student retention and graduation, *Journal of College Student Development*, pp. 322.

Wall, D, Mcaleer, S 2000, Teaching the consultant teachers: identifying the corecontent, *J Med Educ*, Vol.34, no.2, Pp. 8-131.

Comparison of instructors and students' opinions towards academic advising and counseling students in AJUMS

Shakurnia Abdolhossein^{1,*}

Asadollahi Pourandokht¹

Elhampour Hossein²

Khodadadi Ali¹

¹: Faculty member of Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

²: Faculty member of Chamran University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

* **Corresponding author:** Shakurnia Abdolhossein Faculty member of Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

Email: Shakurnia@yahoo.com

Abstract: To cover the responsibilities toward students, the universities have to consider the student counseling as a necessity. This study aimed at comparing opinions of instructors and students towards Academic advising and counseling students in AJUMS. In this cross-sectional study, 501 students and academic staff from AJUMS in total acted as the participants. The data was collected by distribution of two questionnaires upon the status of educational counseling. The data was analyzed using SPSS.15 software, t- test and ANOVA. According to the responses, the academic staff evaluated educational counseling at the rate of above the average (3.46 ± 0.59) and students under the average (2.40 ± 0.84) with significant differences of ($p < 0.001$). Comparisons between students and professors' attitudes' about situation of educational student counseling regarding sex showed no statistically significant difference. In general it is concluded that, academic staff and students are not satisfied with the present status of student counseling. Considering the essentiality of this procedure, to support and conduct the students more sufficiently, a remedial looking seems necessary.

Keywords: Educational counseling, Students, Instructors, Attitudes